

Кириченко Г. В.,
кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри національної безпеки,
менеджменту та публічного адміністрування,
Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права
ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая», м. Чернігів, Україна.
(Науковий керівник)

Чеховський Андрій Анатолійович,
аспірант кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу,
Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна», м. Київ, Україна.

ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Енергетична політика України має розгалужену структуру, в якій функціонування відбувається на основі взаємодії всіх елементів. Управлінська діяльність у сфері енергетичної політики не є однозначною та простою, оскільки потребує врахування різних аспектів життєдіяльності країни. Йдеться про ресурсні, технічні, економічні, екологічні, організаційно-адміністративні, управлінські, соціальні, інноваційні, політичні, геополітичні, безпекові та інші аспекти, світоглядні аспекти енергозабезпечення життєво важливих потреб та функцій держави, суспільства, економіки.

До лютого 2022 року вся енергосистема України складалася з двох окремих та незалежних частин (одна охоплювала об'єкти енергетики, які синхронно працювали з системами РФ та Білорусії), а друга частина (Бурштинський енергоострів) працював за допомогою потужностей Бурштинської ТЕС і кількох невеликих електростанцій, які забезпечували Івано-Франківську та Закарпатську області та частину Львівської області. З цієї частини відбувався експорт електроенергії до Європи. На початок 2023 року в Україні діє єдина енергосистема, яка синхронно працює з європейською енергосистемою, при цьому більше не існує Бурштинського острова та розірвано зв'язки з енергосистемами РФ та Білорусії.

Тому на сьогодні в енергосистемі держави спостерігається значний дефіцит потужностей як для промислових підприємств, так і для споживачів. Енергоринок України ще до початку військових дій приєднався до енергосистеми Європейського Союзу, що призвело до суттєвих змін в функціонуванні комплексу. Для ефективного функціонування на європейському ринку необхідно аби вітчизняний енергоринок відповідав європейським стандартам, зокрема в частині захисту добросовісної конкуренції та обмеження державної допомоги. Для цього необхідно сумісними зусиллями розробити відповідні заходи щодо контролю за виконанням всіх норм Міністерством енергетики України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Антимонопольним комітетом України та Національною енергетичною компанією «Укренерго». Зростання вартості енергоносіїв призвело до підвищення цін на електроенергію як серед споживачів, так і серед підприємств. Тому збільшується попит на альтернативні види енергії, які не залежать від газу, нафти, ядерного палива. В Європі активно розвиваються підприємства «зеленої» електроенергії. Такі самі принципи екологізації виробництва діють і в Україні [1; 2 с. 196-202].

В умовах воєнних дій важливими є завдання збереження енергосистеми, вирішення яких повинно відбуватися за трьома напрямками (військовими, економічними та споживчими).

В цьому аспекті актуальними є питання відбудови енергосистеми за рахунок впровадження інноваційних технологій, розвиток систем альтернативного видобутку енергії. В післявоєнний період такі проєкти будуть мати актуальність та ефективність за рахунок майбутніх переваг після їх впровадження. Для відновлення енергопотужностей держави в майбутній перспективі необхідним є перебудова енергоринку України згідно європейських норм, які забезпечують підвищення рівня конкурентоспроможності, прозорості енергоринку [3, с. 8-15].

Варто також звернути увагу на нову Енергетичну стратегію України на період до 2050 р. [4], яка передбачає перехід від застарілої моделі функціонування з домінуванням великих виробників, викопного палива,

неефективних мереж, нецивілізованої конкуренції на енергетичних ринках до нової моделі з розвиненим конкурентним середовищем, рівними можливостями для розвитку всіх видів виробництва енергії, джерел і маршрутів постачання паливно-енергетичних ресурсів. Характерними ознаками цієї моделі є переважне використання низьковуглецевих джерел і технологій із найвищими коефіцієнтами перетворення енергії; упровадження інтелектуальних систем (smart energy); реалізація заходів із запобігання й адаптації до зміни клімату в межах Паризької угоди.

Враховуючи вище зазначену інформацію, можна узагальнити, що всі ці процеси обґрунтовують необхідність розробки та використання інструментів та методів державного регулювання розвитку взаємовідносин ринку енергетики.

Крім того, основними принципами державної політики в цій сфері мають стати: захист національних інтересів, що передбачає пріоритет загальнодержавних інтересів під час формування й оптимізації енергетичних балансів; енергетична самодостатність, відповідно до якої перевага віддається інтенсивному розвитку власної ресурсної бази, передусім ширшому використанню низьковуглецевих джерел і технологій із найвищими коефіцієнтами перетворення енергії; диверсифікація, яка передбачає, що національна економіка не повинна надмірно залежати від будь-якого джерела, маршруту чи постачальника енергетичних ресурсів і технологій; взаємозамінність ресурсів, відповідно до якої темпи споживання вичерпних ресурсів не мають перевищувати темпи освоєння джерел їхнього заміщення; екологічна прийнятність, відповідно до якої розвиток паливно-енергетичного комплексу не має супроводжуватися випереджаючим зростанням його негативного впливу на навколишнє середовище; економічна ефективність, що передбачає максимізацію кінцевого прибутку від експлуатації природних ресурсів і економічно ефективну роботу всіх галузей паливно-енергетичного комплексу; раціональне використання, що передбачає пріоритет внутрішнього споживання ресурсу перед його експортом із постійним моніторингом загроз

енергетичній безпеці; баланс інтересів, тобто рівне врахування інтересів виробників і споживачів паливно-енергетичних ресурсів.

На сьогодні питання відновлення енергетичної галузі для України є одними з актуальних питань. Головними напрямками вирішення цієї проблеми є: зниження енергетичної залежності, диверсифікація джерел постачання, підвищення енергетичної ефективності та забезпечення соціальної стабільності. Національна енергетика має бути трансформована з дотаційного і проблемного в економічно прибутковий, конкурентний і гнучкий сектор економіки, реалізувати нові можливості для пошуку та впровадження інноваційних розробок у галузі видобутку, переробки, виробництва, трансформації, постачання і споживання паливно-енергетичних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Енергетична безпека України: методологія системного аналізу та стратегічного планування : аналіт. доп. / Суходоля О. М., Харазішвілі Ю. М., Бобро Д. Г., Сменковський А. Ю., Рябцев Г. Л., Завгородня С. П.; за заг. ред. О. М. Суходолі. Київ : НІСД, 2020. 178 с.

2. Чорній В. Вплив війни на енергетичну систему України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 2. Том 2. С. 196-202. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2\(2\)-31](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2(2)-31).

3. Кузнецова К. О., Ченуша О. С. Енергетична політика країни в контексті екологізації світової економіки. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна*. 2021. Вип. 14. С. 8-15. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2021-14-01>.

4. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2050 року: Закон України від 21.04.2023 р. № 373-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#Text>